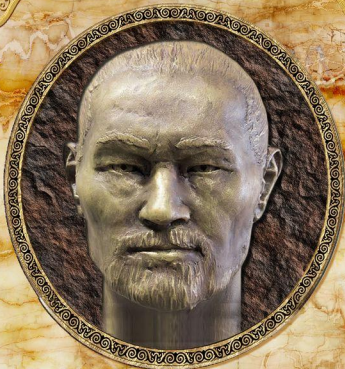

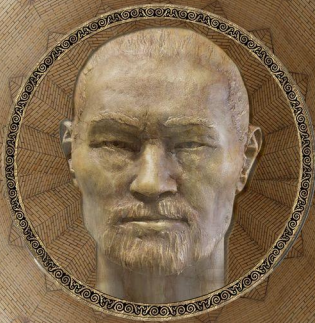

Нұрмағанбет Көкембайұлы

1873 - 1922 ж.ж.

КЕЙКІ БАТЫР

Арқалық 2017ж.

Батырлардың соңғы тұяғы

Қазақ халқының тарихында ұлтымыздың тәуелсіздігі мен бостандығы үшін күрескен 18-ғасырдағы батырлар аты халық жадында ерекше сақталса, 20-шы ғасырдың басындағы батырлар ішінде Кейкі батыр (Нұрмағанбет) Көкенбайұлының тарихтан алар орны өте ерекше. Теңдесіз батырлығы, құралайды көзге атқан сұр мергендігі, батылдығы мен ерлігі, әділдік үшін жанын шүберекке түйіп өзінен бірнеше ондаған есе көп жауға жасқанбай шабуы, ұлт үшін басын талай мәрте өлімге тігуі, жасанған жауға жасқанбай салауат айтып, атойлап ойсырата қырып кетуі басқа еш батырда жоқ.

1916 жылғы Торғай даласындағы Ұлт-Азаттық күреске белсене араласып, алдымен ақ патшаның зұлым басқыншылық саясатына, елді қырып - жоюына қарсы күрессе, кейін кеңес үкіметінің қазақ халқына жасаған қиянаты мен зорлығына қарсы күрескен теңдесіз ержүрек батыр Кейкі Көкенбайұлы.

Кеңестік заманда Кейкі бабамыздың атын атауға тыйым салынды. Сонда да ерлігі мен өрлігі халық жадынан шыққан жоқ.

Последний из эпохи батыров

Имя Кейки батыра, одного из лидеров национально – освободительного движения 1916 года, прочно ассоциируется в сознании народа с образом свободолюбивого номада. Такое сравнение напрашивается по аналогии с институтом батыров, особо проявившемся в 18 веке, когда решающее значение в борьбе за выживание нации сыграли именно батыры. К началу 20-го века о батырах, когда они уже сошли с исторической арены, рассказывались разве, что легенды, как о героях давно минувших дней.

На этом фоне исключением предстает Нурмағанбет Кокембайұлы, за которым закрепилась слава батыра. Эпитетом батыр народ его наградил за неукротимый нрав, свободолюбие и бесстрашие, проявленные им в борьбе против царской колониальной политики и диктатуры Советской власти в 1916 – 1922 годах.

Народное прозвище Кейки объясняется его отшельническим образом жизни охотника. Навыки охотника, меткость и доскональное знание местности пригодятся ему в борьбе с врагами. Долгие годы он вынужден был вести неравную борьбу то с царскими карательными отрядами, то с красногвардейцами. И те, и другие объявили на него охоту, и Кейки батыру приходилось скитаться по степи, уходя от погонь и облав карателей. Будучи бесстрашным и искусным стрелком он наносил непоправимый урон врагам и наводил на них ужас своей беспощадностью.

Ұлы Жыланшық өзені

Аманкелді ауданының оңтүстік шығысында бастауын
Ұлытаудан алып Ақкөлге құятын Жыланшық өзені аудан орталығынан
110 шақырым қашықтықта орналасқан. Осы аймақта Кейкі батыр мен қатар
тарихи тұлғалар өмір сүрді.

Жыланшық

Река Жыланшық, что протекает в границах нынешнего
Амангельдинского района, примерно в 110 км к югу от
райцентра Амангельды, славится не только
географическими особенностями. Эти места связаны
с историческими личностями, в том числе
и Кейки батыром.

Өткен ғасырға жақын уақыт ішінде Ұлт-Азаттық көтерілістің хас батырлары ішінде Кейкі батырдың қазақ халқының тәуелсіздігі мен бостандығы үшін төккен тері, аққан қаны, тартқан азабы мемлекет деңгейінде елеусіз қалды. Кейкінің атын ұмыттырмақ болған саясат әр түрлі ақпарат құралдарында батырды ел тонаған барымташыға, қара жүрек жауызға, жазықсыз елді тонаған қарақшыға айналдырып батырдың атына қара күйе жағумен болды. Батырдың әулеттері бабасының атын атауға қорықты. Қатар сыйлас достары саясаттың салқынынан қорқып Кейкі жайлы естелік айтуды тоқтатты. Айтса да оңашада жасырын айтатын жағдайға жетті.

Оның ғұмырнамасына қатысты деректер мен құжаттары мұқият жасырылды. Бұған қоса кейбір тарихи құжаттарда Кейкі батырды бас кесерлер тобының басшысы ретінде көрсетуге тырысып жазықсыз елді әсіресе, орыс халқын қырғынға ұшыратты деген жала жапты. Ел тарихында Кейкінің жасаған ерлігі ешқашанда халық жадынан шыққан емес. Күн өткен сайын халық батырын уағыздап насихаттаумен болды.

Тәуелсіздіктің арқасында, мемлекет басшыларының тұрақты ізденіс - сұранысы арқасында батырдың бас сүйегі Санкт-Петербургтан елге оралды. Батырға мемлекет деңгейінде құрмет көрсетіліп, салтанатты кесене салынып асыл денесі құрметпен жер қойнауына тапсырылды.

Его имя было предано забвению на протяжении многих десятилетий. Свидетельства и факты его биографии тщательно скрывались, более того, в скудных исторических документах Кейки батыра пытались представить главарем шайки головорезов. Однако народная память оказалась невосприимчивой к попыткам советской идеологии исказить роль Кейки батыра в истории нашей страны. Несмотря на то, что после гибели батыра было небезопасно даже вслух произносить его имя, о нем продолжали слагать легенды.

Историческая справедливость восторжествует лишь с обретением Казахстаном независимости, когда станет возможным открыто причислить его к числу выдающихся сынов Родины. Но до конца окончательного торжества справедливости будет еще далеко. На более чем четверть века затянется процесс возвращения на родину останков героя – черепа Кейки батыра, который с середины 20-х годов прошлого столетия хранился в знаменитой Санкт – Петербургской Кунсткамере.

Атақты сұр мерген, теңдесіз батыр

Кейкі батыр (Нұрмағанбет) Көкенбайұлы орта жүздің қыпшақ руынан шыққан азамат. Батыр Торғай уезі, Қайдауыл болысының Ұлы Жыланшық өзені аумағындағы Байтұма қопасында 1873 жылы дүниеге келіп 1922 жылдың көктемінде жазалаушы Қызыл әскерлер қолынан Жалаулы деген жерде қаза тапқан. Кейбір деректерде 1873 жылы туылып - 1923 жылы қаза болды деп жазылады. Батырдың балалық шағы Жыланшық өзені жағасындағы Арқаның көлді, қопалы сары жазығында өтеді. Жас шағында мал қайырып, жылқы баққан азамат өсе келе ел арасындағы әділетсіздікке қарсы шығып есесі кеткен кедейлердің қамқоршысы бола жүре, озбыр байлар мен барымташыларға қарсы тұрған азамат. Осындай тартысты кезеңдер батырды ерте есейтіп шыңдай түсті.

Батырлығы мен ерлігі, батылдығы мен жаужүрек қайсарлығы оған қоса атқаны қате кетпейтін көзсіз мергендігі елге зияны тиген талай барымташы топты тоқтатып тәубесіне түсірді. Міне осындай қатал кезең батырды ерлікке шыңдады. Әділдік жолына түсірді. Ерлігі мен батырлығы, әділдігі мен қайрат - жігері сол кезеңдегі елдің ерекше тұлғалары Әбдіғалпар мен Амангелдіге жақындата түсті. Ұлт - Азаттық көтерілісінде ең қиын кезеңде Кейкі батыр бастаған мергендер тобы үнемі алдыңғы шепте жаумен бетпе - бет шайқаста болды. Жазалаушы жау әскерлері үнемі Кейкі бастаған топтың шабуылына Торғайда да, Күйікте де, Қамысбайда да, Доғал Үрпекте де тап болып шығынға ұшырады.

Рождение легенды

Даты жизни Кейки батыра (Нурмағанбет Кокембайұлы) 1873 – 1922 годы, (по другим данным 1873 – 1923 годы). Родом Кейки батыр из торгайских степей, которые издревле славилась своими батырами. Выходец из рода Кулан Кыпшақ, он родился в местности Байтума, Кайдаульской волости Торгайского уезда. Его детство прошло в привольных степях у берегов реки Жыланшык.

Кейки батыра, когда он уже возмужал, охотно нанимали охранять скот. Будучи отважным и наделенным физической силой, он идеально подходил для этой роли. Казахская степь всегда славилась своими барымтачами, которые уводили скот, отбивая его у незадачливых пастухов. Кейки батыр успешно противостоял набегам барымтачей, не уступая им в храбрости и в умении побеждать в схватках на седле.

По всей видимости, тогда и выковался его неукротимый характер и железная воля. Стоит ли удивляться, что он стал ближайшим сподвижником Абдигалпар хана и Амангельды Иманова, возглавивших народное восстание 1916 года.

Халық батыры Аманкелді Иманов.
Арқалық қаласы өкімдігінің алаңында 1916 жылғы Торғайдағы
Ұлт-Азаттық көтерілістің хас батыры Аманкелді Үдербайұлы Имановқа
орнатылған алып ескерткіш түр.

Амангельды Иманов
Памятник Амангельды Иманова – предводителя
народного восстания, скульптурная
достопримечательность, расположенная на
площади перед акиматом города Аркалыка.

Ұлт - Азаттық көтерілістің хас батыры

Кенесары ханның хас батырларының бірі, Иман батырдың немересі Амангелді Үдербайұлы Ұлы Жыланшықтың Дулығалы саласында туып өскен азамат. Жастайынан білім алып, әділетсіздікке қарсы ел арасындағы билікке араласқан, жақсылармен қатар жүріп елдің тәуелсіздігі мен бостандығын аңсаған азамат. 1916 жылғы патшалық Ресейдің қазақтан қара жұмысқа әскер алу жайлы жарлығы қазақ халқына жасалып келген қиянат пен зорлықты әрі қарай ушықтыра түсіп, халықты әділетсіздікке қарсы тұруға мәжбүр етті. Осындай толқу кезінде халықтың мақсат - мүддесін биік қойған азамат халықты әділетсіздікке қарсы көтеріп, өзінен жүздеген есе күшті алып империяға қарсы соғыс жариялады. Бұл Ұлт - Азаттық көтеріліс өзін қорғау, жерін сақтау, әділдік үшін болған көтеріліс еді. Осы әділетсіздікке қарсы Амангелді батырға ерген халық саны 50 мыңға жетті. Көтерілісшілердің сардары болып Амангелді Үдербайұлы Иманов белгіленді. Көтерілісшілердің ұйымдастырушысы, әрі демеушісі хан атағын алмай, өмір атағын алған Әбдіғәпар Жанбосынұлы болды. Осы қиын кезеңде, ел басына күн туған алмағайып шақта елдің ел азаматтары бір ортаға шоғырланды. Солардың қатарында Кейкі батыр Көкенбайұлы да болды. Далада еркін өскен, қолында қаруы жоқ қалын халық көтеріліске шыға отырып, әскери дайындық түрлерін үйренді, ұста мен шеберлерді жинап қару - жарақ соқты. Шеберлердің ішінде Амангелдінің ағасы Бектепберген, Сақан ұста қолдан мылтық соғып шықты. Көп жағдайда жазалаушы әскермен бетпе - бет соғыспай партизандық соғыс тәсілдерін қолданды. Жаудың әлсіз тұстарын жіті қадағалап, үнемі тұтқиылдан шабуылдап отырды. Осындай ептіліктің арқасында көтерілісшілерді аман сақтауға қол жеткізіп отырды. Амангелді Иманов атты әскер жасақтарын үнемі тиімді пайдаланып аттар ескінімен шабуылдап, жауға тұтқиылдан соққы беріп отырды.

Осы көтеріліс кезінде Кейкі батыр бастаған мергендер тобы үнемі жаудың алдыңғы шебіне тұтқиылдан шабуылдап ойсырата соққы беріп отырды.

Прирожденный лидер

Роль сарлара – полководца, в ряду повстанцев отводилась Амангельды Үдербайұлы Иманову. Он, действительно, был умелым полководцем. Успешно сочетая методы партизанской войны, он умело противостоял карательным отрядам регулярной царской армии. В пик восстания, по сведениям историков, под знаменами восставших насчитывалось до 50 тысяч человек. Конечно, по организованности и воинской выучке, они уступали противнику, на стороне которого были опыт ведения войн, военная наука и вооружение. Но Амангельды Иманов, сформировав конный передовой отряд, умело применял тактику ведения кавалерийской войны: атакуя конными лавами, используя маневренность конных отрядов.

Также, как и Кейки батыр, Амангельды Иманов слыл снайпером. В степи никто не мог превзойти их в меткости. Но их отличительной особенностью было то, что у каждого были секреты своего мастерства. К примеру, Амангельды Иманов прослыл в народе за свой зоркий глаз, как көз мерген (меткий глаз.) А Кейки батыр, за непревзойденное умение стрелять, как это принято говорить, не целясь, навскидку, прослыл кол мергеном (меткая рука).

В отличие от Абдигәпар хана, Амангельды Иманов, под влиянием большевистского комиссара, профессионального революционера Алиби Джангильдина активно участвовал в установлении Советской власти в Казахстане. В историю он войдет, как герой гражданской войны. Также, как и судьбы Абдигәпар хана и Кейки батыра, его судьба сложится трагически. Идеинные разногласия помешали ему найти общий язык с лидерами Алашорды, и в мае 1919 года, он был ими казнен.

1916

Татыр шайқасы

Арқалық – Торғай автотрассасы бойындағы Тәуиш елді мекенінен Торғайға өте бере 3 шақырым шамасында жолдың оң жақ бетінде жолдан жарты шақырымдай қашықтықта анадайдан көрініп тұрған ескерткіш тұр.

Бұл ескерткіш 1916 жылғы Торғай көтерілісшілерінің жазалаушы отрядпен алғаш соғысқан жеріне қойылған белгі.

Следы былых сражений

Неподалеку от трассы «Арқалык-Торғай», ближе к селу Тауыш, высится в степи стела. Это скромное мемориальное сооружение возведено в честь одного из сражений 1916 года сарбазов Амангельды Иманова с царским карательным отрядом.

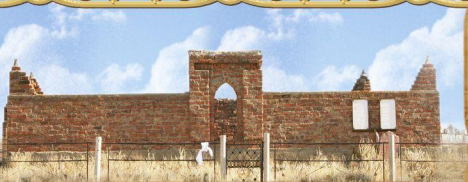
Даңқты үш батыр

Патшалық Ресейдің қазақ халқынан қара жұмысқа адам алу туралы үйін жарлығы онсыз да халықтың жүйкесіне тиіп шыдамы таусылып, қорлық пен кемсіту көріп, малы мен жерінен айырылып, әділдіктен күдер үзіп, тоз - тоз болып қаңғып кетуге айналған халықтың ашу - ызасын туғызып, қорытындысында Торғай халқын Ұлт - Азаттық көтеріліске мәжбүр етті. Бұл көтерілісті елдің сол кездегі батыл, батыр азаматтары Әбдіғапар Жанбосынұлы, Амангелді Иманов, Кейкі батыр Көкенбайұлы басқарды. Осы кезеңде қазақ жерінің көптеген аймағында көтерілісшілер әділетсіздікке қарсы атқа қонды. Көтеріліс жалпы халықтық сипат алды. Көп жерлерде көтеріліс өріс алмай жазалаушылардың күшімен басылып қырғынға ұшырады. Ал Торғай даласындағы Ұлт - Азаттық көтеріліс 1917 жылғы Ресей патшасының тақтан түсуіне дейін жалғасып, алға қойған мақсатына жетті.

Славный триумвират

Национально освободительное движение 1916 года всколыхнуло Торгайскую степь. Указ о привлечении казахов к работам по строительству оборонительных сооружений на фронтах первой мировой войны, стал последней каплей, переполнившей терпение казахского народа, и без того испытывающего гнет колониальной политики царской России. Восстание охватило многие регионы Казахстана, но наиболее массовый характер оно обрело в Торгайских степях. Более того, восстание в Торгайских степях отличалось высокой организацией, выучкой и дисциплиной повстанцев и четко продуманной организацией снабжения провиантом и оружием. Во главе восставших встали заслуженные лидеры: Абдигапар Жанбосынұлы, Амангельды Иманов и Кейки батыр. Кейки батыр, будучи непревзойденным мергеном (метким стрелком), возглавил отряд стрелков.

В рядах повстанцев отряд Кейки батыра был, пожалуй, самым боеспособным подразделением, в силу выучки стрелков и их оснащенности. Кейки батыр пользовался огромным доверием Амангельды Иманова. Их связывала настоящая мужская дружба. Слава о каждом из них широко распространилась в степи, привлекая в отряд новых бойцов.

Әбдіғапар ханның кесенесі

Арқалық қаласынан оңтүстікке қарай 80 шақырым көлемінде, Қараторғай өзені ойпатында Жанбосынұлы Әбдіғапар хан әулеттерінің қорымы және Әбдіғапар ханға арнап ұрпақтары салдырған алып кесене тұр. Әбдіғапар ханның денесі үлкен қорымның ішіндегі ағайындарының ортасына жасырын жерленген.

Мавзолей Абдигапар хана

Примерно в 80 километрах к югу от Аркалыка возвышается в степи ослепительно белый мавзолей, устремленный своим куполом в голубое небо. Он сооружен потомками Абдигапар хана. Рядом располагается родовое захоронение, где и покоятся останки Абдигапар хана.

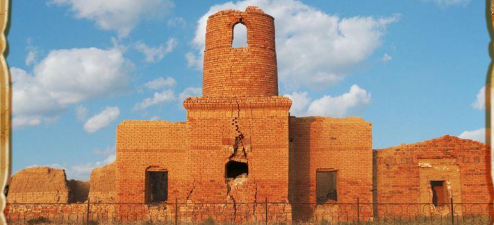
Көтерілістің көсемі Әбдіғапар хан

1916 жылғы Торғай даласындағы Ұлт - Азаттық көтерілістің ұйымдастырушысы әрі көсемі өзін хан дегеннен Әмір дегенді жөн көрген, елдің тура бий, парасатты азаматы, халқының қамқоршысы Әбдіғапар Жанбосынулы Қараторғай өзені бойында туып, Ұлы Жыланшық аймағын мекен еткен. Ұлт - Азаттық көтерілістің көсемі ретінде 50 мыңға жақын халыққа сөзі өтіп соңынан ерте білген азамат, сол замандағы соғыс жүргізу тәсілдері мен әдістерін де жете меңгерген. Соғысу жүйесімен қатар, қалын жасақты аман сақтау жолдарын да үнемі қарастырып, сарбаздардың жауға қарсы қаймықпай, қорықпай шабуылдауына үгіт - насихат жүргізіп отырған. Әрине патшалық Ресейдің тұрақты дайындықтан өткен, толық қаруланған, әскер өнерін жете меңгерген, ысылған арнаулы әскерлері мен еркін жүрген дала қазақтарының бетпе - бет соғысуын сараптап қазақ жауынгерлеріне тиімді, ұтымды әдістерді ұсынып отырған. Сондықтан да, Әбдіғапар ханды халық ерекше құрметтеп соңынан ерген. Патшалық Ресей билігі құлағаннан кейін Әбдіғапар хан алаш ардагерлерінің ұстанымын мақұлдаған. Яғни, қазақ мемлекетінің жеке дербес болуын құптаған. Әмірдің бұл шешімі Кеңес үкіметіне ұнамай 1919 жылы арнаулы жазалаушы жасақ жіберіп Көкөлендегі үйінен алып шығып, жол бойындағы Зәуре қопасының жиегінде атып кеткен. Ағайындары Әмірдің сүйегін қорлайды деп Қараторғайдағы ата - баба қорымы ортасына жерлеген. Ұрпақтары кейіннен Әбдіғапар ханға арнап ақ мәрмөрдан алып кесене тұрғызды.

Народ провозгласил его ханом

Идейным вдохновителем восстания в Торгайских степях, по праву считают Абдигапару Жанбосынулы. Его авторитет был настолько велик, что, несмотря на то, что институт ханства был давно упразднен в казахской степи, народ провозгласил его ханом. Поэтому и именовали его Абдигапар ханом. Примечательно, что Абдигапар не признавал себя ханом, считая себя лишь достойным звания эмира. Здесь сказалась традиция степей, когда звания хана был достоин лишь прямой потомок Чингисхана. Абдигапар не принадлежал к роду чингизитов, этим и объясняется его отказ от ханского звания.

Но по присущему ему организаторскому таланту, Абдигапар Жанбосынулы вряд ли уступал ханскому влиянию в степи. Во многом, благодаря ему, была налажена четкая для того времени система пополнения рядов оставших, их снабжение, обеспечены места дислокации и временного размещения отрядов. Его судьба будет трагичной. Приверженец идей лидеров Алашорды он, конечно, не вписывался в официальную советскую историческую идеологию. Поэтому его роль в восстании 1916 года замалчивалась, а имя было предано забвению. Он погиб в 1919 году и был захоронен вблизи нынешнего села Жанакала. О месте захоронения исторической личности долгие годы было неизвестно широкой общественности. Лишь с обретением Казахстаном Независимости, имя Абдигапар хана заняло достойное место в истории героического прошлого нашего народа. В 2010 году, рядом с могилой Абдигапар хана, был сооружен его потомками белоснежный мавзолей, который своей ослепительной белизной привлекает к себе взоры путников, чьи дороги пролегают по местности, вблизи села Жанакала

Батыр бата алған мешіт

Ұлы Жыланшық өзенінің Дулығалы саласында 9 күмбезді алып мешіт болған. Осы мешітті Арыстанбайұлы Құлмұхамбет Ишан 1902 жылы салдырған, Амангелді Иманов осы жерде туған. 1916 жылғы Торғайдағы Ұлт-Азаттық көтеріліске Амангелді және Кейкі батырлар осы жерден сарбаздар мен діни қайраткерлерден бата алып, ұрысқа аттанған.

Под сводами мечети благословили батыров
У реки Дулығалы, притока реки Улы Жыланшык, под сводами
мечети, батыры Амангельды Иманова, в том числе Кейки
батыр, получили благословение на восстание против
царского произвола.

Көтерілісшілер бата алған киелі мешіт

Ұлы Жыланшықтың Дулығалы тармағын ғасырлар бойы Бердікей Ишан әулеттері мекендеп халыққа мұсылман дінін насихаттаған. Осы әулеттен шыққан Арыстанбайұлы Құлмұхамбет Ишан 1902 жылы осы жерге 9 күмбезді алып мешіт, 24 бөлмелі медресе салдырған. Амангелді батырдың әулеті Бегімбет руы сан ғасырлар осы аймақты мекендеген. Амангелді Иманов осы жерде туып, осы медреседен білім алған. Амангелдінің анасы Қалампыр осы Ишандар әулетінің қызы болатын. 1916 жылғы көтеріліске сарбаздар осы киелі мешіттен бата алып аттанған. Көтерілісшілерге арнап батаға сойылған көк қошқардың басы күні бүгінге дейін Құлмұхамбет Ишан кесенесі ішінде тұр. Дулығалы мешіті осы аймақтың және Ұлт - Азаттық көтерілістің рухани орталығы болды. Ұлт - Азаттық көтерілістің хас батыры Амангелді Үдербайұлы Имановқа туған жері Балық қарасуында арнаулы 13 - метрлік стела қойылған. Ұлытау - Торғай азаматтары бұл аймақты, әруақты, киелі орын деп үнемі дұға оқып бата тілеп жүреді.

Историческое значение мечети Дулыгала

Некогда слывшая местом паломничества мечеть Дулыгала находится на территории нынешнего Улытауского района Карагандинской области. Прежде эти территории входили в состав Торгайского уезда. Мечеть была построена в начале 20-го века известным в этих краях религиозным деятелем Кулмухамедом ишан Арыстанбайұлы. Это религиозно - культовое сооружение впечатляет своими размерами и архитектурной особенностью. Мечеть венчали девять куполов! При мечети, вплоть до тридцатых годов, действовало медресе. В здании медресе, к услугам обучающихся, было 24 комнаты.

В 1916 году мечети было суждено стать местом проведения своеобразного курултая казахов, на котором народ благословил Амангельды Иманова и его сподвижников возглавить восстание против царского произвола. По существующей традиции был принесен в жертву белоголовый баран, череп которого сохранился и поныне.

Мечеть Дулыгала стала, таким образом, духовным центром национально - освободительного движения и символом единства народа. Именно в мечети Дулыгала прозвучал первый клич, призывающий народ к восстанию.

Көтерілісшілердің штаб-квартирасы

Амангелді ауданынан 13 шақырым қашықтықтағы Үрпек ауылында 1916 жылғы Торғай Ұлт - Азаттық көтерілісшілерінің штаб-квартирасы орналасқан.

Өкінішке орай осы тарихи ғимараттың тек үш қабырғасы ғана сақталған.

Штаб-квартира восставших

В селе Урпек, Амангельдинского района, сохранилось строение, где прежде размещалась штаб-квартира предводителя восстания 1916 года Амангельды Иманова.

Амангелді батырдың штаб - квартирасы

Қазіргі Амангелді ауданының Үрпек ауылында 1916 жылға дейін Сарбас қажы мешіті болған. Ұлт - Азаттық көтерілісі кезінде осы мешітке Амангелді батырдың штабы орналасқан. Бұл кесене 60-шы жылдардың ортасына дейін ауыл клубы, кейін Амангелді батыр мұражайы болып жұмыс атқарды. Кейін мұражай мүлкі ауданға көшіріліп қазір кесене төбесі ашық бос тұр. Алдыңғы хас беті сақталған. Осы киелі орынға сол кездегі көтерілісшілер қолбасшылары жиналып алдағы болатын соғыс жоспарларын, атқарылатын жұмыстарды нақтылап тиісті шаралар белгілеп, мыңбасылармен, жүзбасыларға, барлаушыларға, пошташы мен шабармандарға нақты тапсырмалар беріп отырған. Осы жерде көтерілісшілердің арасынан шеберлер мен ұсталар іріктеліп арнаулы ұстаханалар ашылған. Олар мылтық, найза, қылыш, садақ, айбалта тағы басқа қажетті соғыс құралдарын дайындаған. Сол ұстаханалар орны бүгінде сақталған. Штаб - квартираның алдында көтерілісшілерге және Амангелді батырға арнап ескерткіш қойылған. Бұл ескерткіште Амангелді батыр сарбаздардың алдында ат түстінде белгіленген.

Повстанческий штаб

В селе Урпек, Амангельдинского района, историческую ценность сохраняют останки здания, где прежде размещался штаб восстания. Он является частью историко – краеведческого мемориала под открытым небом. Сохранившаяся фасадная часть, дает представление о достаточно вместительном и просторном здании. Здесь принимались решения Амангельды Имановым и его ближайшим окружением, имевшие судьбоносное значение для судеб тысяч людей.

Торгай станет эпицентром народных волнений, о масштабах восстания свидетельствует документ, приведенный в Истории КазССР с древнейших времен до наших дней. (Каз ОГИЗ 1945год): «Генерал Сандецкий 26 ноября сообщал, что в восстании участвуют до 50 тысяч аскеров... На умиротворение края потребуются не менее 1-2 лет». Как уже известно из дальнейшей истории, восстание не удастся подавить, через год рухнет царизм, но, с установлением советской власти, мятежный дух Кейки батыра так и не обретет покой. Из этого штаба вели незримые нити во все уголки торгоайских степей.

Ел емес не ел батыр ортақ деңізуғи
Ерлер өткен елің қамын жейтуғи.
Ел жолыңды, аттан түсіп тағзым ет
Үңгірі бұл Көкжал-Арлан-Мекенің!

Ерлігіне бас иіп,
рухына тағзым етуші
Шенберлілтер

Кейкі батыр үңгірі

Қараторғай өзені бойындағы Кейкі батырға пана болған үңгір.
Шеңбер ауылы азаматтары үңгірге қойған ескерткіш белгі.

Пещера Кейкі батыра

Вдоль реки Караторғай находится пещера Кейки батыра.
Возле пещеры жителями села Шенбер установлен памятный знак.

Кейкі батыр үңгірі

Қазіргі Ұлытау ауданы, Шеңбер ауылынан батысқа қарай Қараторғай өзені бойында 10 шақырым қашықтықта өзеннің солтүстік тік жартасында сырттан келген адам көре алмайтын Кейкі батырдың паналаған үңгірі тұр. Кейкі батырға пана болған бұл үңгір өзен табанынан 10 метр биіктікте орналасқан. Жалпы жартастың биіктігі 30 метрге жақын. Үңгірдің іші 5-6 адам сиятын кең қуыс. Үңгірдің алдын жалпақ тастармен қалап тастаған. Сырттан қараған адам үңгірдің ішіндегі кимыл - қозғалысты байқамайды. Кейкі осы жерде талай күн мен түнді өткізген. Жазалаушы отряд үңгірдің алдыңғы жағынан келіп қоршап, «беріл» деп айқайлағанда, Кейкі қарсы шауып құтылып кеткен, ал інісі Түскен осы жерде окқа ұшқан. Бұл жер бүгінгі күні батырдың ізі қалған киелі орын болып есептелінеді. Көптеген жастар мен зерттеушілер үнемі барып тұратын орын. Шеңбер ауыл азаматтары үңгірдің үстіне ескерткіш белгі қойды. Онда Жезқазғандық акын Мұқаш Сейтказиннің бір ауыз өлеңі жазылған.

Ел емес пе ек батыр ортақ дейтұғын,
Ерлері өткен елдің қамын жейтұғын.
Ей, жолаушы, аттан түсіп тағзым ет,
Үңгірі бұл Көкжал - Құлан - Кейкінің!

Неприступная пещера Кейки батыра

Кейки батыру долгое время удавалось умело скрываться от своих врагов и в этом ему помогало отличное знание местности. Он также, как и другие повстанцы, был родом из торгайских степей и еще с сызмальства знал географию местности, которой будет суждено стать эпицентром восстания. Вблизи села Екидин, местность изобилует каменистыми образованиями, возвышающимися крутыми холмами вокруг берегов реки Караторғай.

На склоне одного из холмов притаилась еле заметная взгляду пещера. Ее называют пещерой Кейки батыра. Свое название она заслужила благодаря тому обстоятельству, что служила надежным укрытием для Кейки батыра и его соратников.

В надежности этого естественного укрытия сомневаться не приходится. Оно располагается на возвышенности и с него открывается прекрасный вид на окрестности. Подобраться к нему незамеченным – маловероятно. В пещере могут свободно расположиться 7 – 8 человек. Надежные своды и стены идеально подходят для укрытия, чем прекрасно пользовался Кейки батыр.

Батырға алғаш орнатылған ескерткіш

Кейкі батыр Аманкелді ауданының Жыланшық өзені маңындағы «Жалаулы» деген жерде Сүтемгеннің Жөкенінің үйінде 1922 жылы қызыл өскерлермен атыста қаза тапқан. Қызыл өскерлер Кейкі қонып жатқан үйді қоршап Кейкіні, әйелін, інісін және жанындағы екі татар азаматтарын атып кеткен. 1964 жылы Жезқазғандық Құлан Әбу Қарағожин осы ескерткішті қойды.

Свидетельство гибели батыра...

Кейки батыр погиб в перестрелке от рук чекистов в 1922 году, неподалеку от реки Жиланшик, на территории нынешнего Амангельдинского района. На месте предполагаемой гибели героя в 1964 году, Абу Карагожиным установлен памятник.

Кейкі батырдың ажалы

Ұлт - Азаттық көтерілістің хас батыры, атакты сұр мерген, батыл да, ер жүрек, әділетті азамат аузынан Алласы мен салауаты түспеген Кейкі батыр (Нұрмағанбет) Көкенбайұлының соңғы демі өзі туып өскен Жыланшық өзенінің бір саласы Жалаулы өзенінің жағасындағы, Қыпшақтың атакты байы Сүтемгеннің Жөкеннің үйінде таусылды. Жазалаушы жасақтан қашқан батыр жанында әйелі Ақжан сұлу Байшорақызы, інісі Шұбар (Ермағанбет) Көкенбайұлы және екі татар азаматы бар, бесеуі Жөкеннің үйін келіп паналайды. Аңдыған жау таң ата үйді қоршап, үйдің есік терезесіне жергілікті халықты оққа байлап қалқан етіп Кейкіге «беріл» деп айқайлайды. Жауға қару кезенуге бірге өскен азаматтарды өлімге қимай, батырдың амалы таусылады. Жанындағы татарға «Аналарға айт, атысып өлем», - дейді. Татарлар Кейкінің сыртқы есікте тұрғанын хабарлайды. Олар «Кейкіні есікке итеріп жіберіңдер, бастарыңа бостандық береміз», - дейді. Аңдаусызда батырды есікке итеріп жібереді. Аңдыған жау жаппай атып батырды құлатады. Сол жерде туарманға келген Ақжан сұлуды да, інісі Шұбарды да, екі татарды да атып өлтіріп, Кейкінің басы мен қолын шауып өздерімен әкетіп, қалғандарын қылышпен турап кетеді. Жергілікті халық жылап - еңіреп өлікті үй жанындағы жыраға жерлейді. Сол жерге 1964 жылы Жезқазғандық Құлан Әбу Қарағожин ескерткіш белгі мен темір шартак қойды. Осылайша хас батырдың тағдыры аянышты аяқталды.

Гибель Кейки батыра

Свой последний бой Кейки батыр принял, предположительно, весной 1922 года (по другим сведениям – 1923 года). Отряд красногвардейцев настиг его в доме, где он остановился с женой и братом на ночлег. В местности Жоллаулы, вблизи реки Жыланшы, Кейки батыр, застигнутый врасплох, был вынужден принять неравный бой. Мерген в своем последнем бою вновь доказал, что он не зря славится снайпером. По одним сведениям шестеро красноармейцев нашли смерть от его пуль в этом бою, а еще больше были ранены.

Но силы были неравны, рядом с Кейки батыром была его беременная жена и брат. Конечно, у Кейки батыра, при сложившихся обстоятельствах, не могло быть даже помыслов о попытке спастись бегством. Враги не пощадят жену на последних сроках беременности и родного брата батыра. Тела Кейки батыра и его родных были подвергнуты надругательству. Красноармейцы, расчленив тела убитых, увезли отрубленную голову Кейки батыра, в знак доказательства его гибели.

Местные жители, испуганные невиданным зверством, из-за страха быть подвергнутыми наказанию, не смогли предать земле останки Кейки батыра и его родных. Поэтому сегодня трудно установить точное местоположение останков героя. Единственным свидетельством гибели Кейки батыра служит скромная стела, установленная на предполагаемом месте его гибели.

Аты аңызға айналған Ақан Нұрманов
Аманкелді ауданы орталығындағы орталық кітапхана
алдында жазушының ақ мәрмәрдан қашалған мүсіні
қойылған. 34 жасында өмірден озған аяулы азамат артына
“Құланның ажалы” атты тарихи танымдық роман жазып қалдырды.

Ақан Нурманов – человек, воскресивший легенду
В райцентре Амангельды, перед зданием центральной районной
библиотеки, высится на белоснежном постаменте искусно
исполненный бюст Акана Нурманова, автора
романа “Гибель Кулана”.

Батыр даңқын асқақтатқан Ақан Нұрманов

Кешегі Кеңес үкіметі заманында Кейкі батырдың атын атауға, оның ерлігі мен батылдығын, мергендігі мен діндарлығын насихаттауға тыйым салынды. Ол туралы еш жерде ақпарат жиналмады. Мұражайлар мен мұрағаттарға Кейкі жайлы ақпарат беруге рұқсат берілмеді. Кейкінің тағдыры мен жасаған ерлігі тек халықтың ауыз әдебиетінде және көзін көрген замандастары мен тұстастарының жадында сақталды. Осындай қиын кезеңде, қылышынан қан тамған кеңестік цензураның шарықтап шегіне жетіп тұрған кезеңінде, басын өлімге байлап жазуға тыйым салынған тақырыпты бұрмеке атпен тарихи және ғылыми түрде дәлелдеп, «Құланның ажалы» атты романды жазған жерлесіміз Ақан Нұрманов болатын. Автор бұрмеке түрде цензурадан айналып өтіп, Кейкі батырдың әдеби бейнесін жасай алды. Романның басты кейіпкері Кейкі басқа атпен аталса да, талғампаз, ойшыл оқырман кітаптан шынайы батырдың атын тапты. Ақан Нұрмановтың жазушылық шеберлігінің арқасында роман әр қазақ отбасы үшін сұранысқа ие және қолдан түспейтін кітапқа айналды. Роман бірнеше рет қайта басылып, көптеген тілдерге аударылды. Экранға түсіріліп отандық әдебиеттің алтын қорына енді. Ақан Нұрмановтан кейін ел азаматтары қолына қалам алып, Ақанның жолымен Кейкі батырды зерттеп мақалалар, көлемді еңбектер жаза бастады. Солардың алғашқысы жазушы - журналист Әубәкір Қылышбаев болатын. Әубәкір Қылышбаев батырдың өмірін зерттеп көптеген тарихи әңгімелер жазды. Өлеңдер шығарды. Жинақтар жеке кітап болып баспадан шықты. Көзінің тірісінде батыр бабасына арнап Тасты өзені бойынан кесене салдырды. Арқалық қаласына Кейкі батыр мүсінін қоюға ат салысты. Сонымен бірге белгілі журналист, жазушы Ахметхан Байжанов та Кейкі жайлы көптеген зерттеулер жасап кітап шығарды. Арқалық қаласының құрметті азаматы, өлкетанушы Шөптібай Байділдин Кейкі батырдың туған және өмірден өткен Жыланшық аймағында қызмет атқарған кезеңдерінде және соңғы 10 - 15 жылдарда жинақтаған, зерттеген тарихи құжаттармен деректерді саралап, Кейкінің көзін көргендердің әңгіме - деректеріне сүйеніп, тарихи - танымдық Кейкі батыр атты екі кітап жазып шығарды.

Гражданский подвиг писателя

Ақан Нурманов прожил короткую жизнь (1933 – 1968 годы). Но после себя он оставил ярчайшее литературное наследие – роман «Гибель Кулан». К моменту выхода романа, он уже успел опубликовать ряд повестей. Но именно этот роман принесет ему всенародную славу. Он с детства рос, впитывая рассказы и легенды о героях восстания 1916 года. Ведь его детство и юность прошли в райцентре, носящем имя Амангельды Иманова. Выпускник филологического факультета университета им. С. Кирова, он долгие годы посвятил журналистике (1957 – 1964 годы), будучи сотрудником районной газеты и собственным корреспондентом республиканских и областных печатных изданий. Последние годы жизни (1964 – 1968 годы) связаны с литературным республиканским журналом «Жұлдыз». Все эти годы он собирал по крохам сведения о Кейки батыре.

Несмотря на то, что официальная власть наложила запрет на упоминание имени Кейки батыра, он сумел в завуалированной форме, в обход цензуре воссоздать литературный облик народного героя. Главный персонаж романа хоть и был преподнесен под другим именем, вдумчивый читатель без труда разгадал имя истинного героя. Благодаря писательскому таланту Ақана Нурманова роман стал настоящим бестселлером и настольной книгой каждой казахской семьи. Роман пережил неоднократные переиздания, был переведен на ряд языков и по праву вошел в сокровищницу отечественной литературы.

Кейкі батыр – көшпенділердің соңғы тұяғы еді.
Арқалық – Аманкелді автотрассасының 68 шақырымында Тасты ауылы
тұсында Кейкі (Нұрмағанбет) батыр Көкенбайұлына орнатылған
үлкен күмбезді кесене тұр. Кейкі батыр Қыпшақтың Құлан руынан шыққан.
Кейкі батырға арнап ескерткіш орнатқан туысы Әубәкір Қылышбаев.

Кейки батыр - последний номад
В 68 километрах от Аркалыка, неподалеку от села Тастинский,
расположен мавзолей народного героя, Кейки Нурмағанбет
Көкембайұлы, из рода Кулан Кипчак. Мавзолей сооружен
близким родственником Кейки батыра -
Аубакиром Кылышбайұлы.

Кейкі батырдың әулеті Әубәкір Қылышбайұлы

Кейкі батырдың өмірін зерттеумен Ақан Нұрмановтан кейін айналысқан Кейкі батырдың жақын туысы, жанашыр жерлесіміз марқұм Әубәкір Қылышбайұлының еңбегі ерекше. Кешегі кеңес заманында да сұрқия саясаттан қорықпай батыр бабасын жоқтаумен болған азамат. Оның дәлелі сол кездерде баспа бетіне жазған көптеген еңбектері, Қазақстан Республикасы Тәуелсіздік алғаннан кейін батыр бабасын іздеуге белсене кірісті. Алдымен батыр бабасының Санкт - Петербургтағы Кунст - камерада сақталған басы келеді деп, Тасты өзені бойынан табиғи тастан кесене тұрғызды. Арқалық қаласына ескерткіш орнаттырды. Кейкі жайлы бірнеше кітап жазды. Оның ішінде «Кейкі батырдан соң», «Бас кеспек болса да», «Құлан Қыпшақ Кейкі батыр» атты және әулет шежірелерін шығарды. Әубәкір Қылышбаев батыр бабасы Кейкі сияқты әділетсіздікке қарсы тұрған азамат. Кешегі кеңестік замандағы келеңсіз көріністер мен керектен кемшіліктерді сол кездегі биліктен қорықпай - үрікпей баспа бетіне жариялап әділетсіздікті тура айтқан азамат. Өмірден озғанша батыр бабасын жоқтап өткен абыз азамат.

Аубакир Кылышбаев

Говоря об аркалычканах, о тех, кто занимался изучением жизни и деятельности Кейки батыра, стоит отметить заслуги ныне покойного Аубакира Кылышбаева. Он, как исследователь истории этой личности, пролил много света на некоторые обстоятельства биографии Кейки батыра. Его публикации на страницах газет и книга «После Кейки батыра из рода Кулан Кипчака», увидевшая свет в конце девяностых годов, позволила читателям осознать роль этой исторической личности в событиях 1916 и начала двадцатых годов, когда решалась судьба и будущее нации.

Аубакир Кылышбаев оставил след не только как автор литературных трудов о Кейки батыре, но и как общественный деятель по увековечиванию памяти героя. Благодаря ему был воздвигнут мавзолей Кейки батыра, расположенный вдоль трассы Аркалык – Торгай, вблизи села Тасты. Мавзолей был сооружен на месте предполагаемой гибели Кейки батыра. Несмотря на то, что останки Кейки батыра не были найдены и мавзолей никоим образом не является его местом захоронения, он стал местом поклонения для тех, кому дорого было имя народного героя.

Шөңтібай Байділдин

КЕЙКТ
БАТЫР

Шөңтібай Байділдин

КЕЙКТ
БАТЫР

Шөптібай Байділдин

Ұлы Жыланшық өзені бойындағы бұрынғы «Қайдауыл», кейін «Жыланшық» болысы болған аймақ 30 жылдай бос жатып, 1963 жылы сол жерге Родик кеңсары орнады. Атамекенге аман қалған ағайын қайта қоныстанды. Осы жер Амангелді батырдың, Кейкі батырдың, Әбдіғар ханның, Әліби Жангелдиннің туған жері болатын. Сол оралған қариялардың күнделікті айтар әңгімесі, еске алар оқиғасы кешегі Жыланшық аймағында болған оқиғалар оның ішінде жоғарыда аталған батырлардың тағдыры болатын. Әсіресе, Кейкі батыр халық жадында өте қатты сақталған. Аса құрметпен ерлігін айтып отырған сол кезеңде қызмет атқарған Шөптібай Байділдин тарихи деректермен қоса, Кейкі батыр жайлы көптеген мәліметтер жинау мүмкіндігіне ие болады. Кейкімен бірге жүрген қарттармен әңгімелеседі. Кейін Әубәкір Қылышбаевпен кездескеннен кейін Кейкі батырды зерттеуге белсене кіріседі. Батырдың ерлігі мен тарихи оқиғаларды зерттеу мақсатында Ұлытау, Жезқазған, Ырғыз, Ақтөбе, Қостанай тағы басқа аймақтарға барып деректер жинайды. Бірнеше экспедициялар ұйымдастырады. Қорытындысында 2014 жылы «Кейкі батыр» атты 1-ші кітап, 2017 жылы 2-ші кітап жарыққа шықты. Кітап тарихи деректерге негізделген, тарихи фотоармен қамтылған.

Шоптибай Байдиљдин

Беспорным авторитетом в области изучения жизнедеятельности Кейки батыра, популяризации образа народного героя по праву сљвет Почетный гражданин города Аркаљыка Шоптибай Байдиљдин. Итоги многолетнего исследовательского труда он объединил в объемной книге о Кейки батыре, где собраны свидетельства современников героя, приведены исторические документы. Книга позволяет максимально достоверно восстановить обстоятельства гибели Кейки батыра.

Максимальной достоверности Шоптибай Байдиљдину удалось достигнуть благодаря личному общению с некоторыми очевидцами тех трагических событий, связанных с гибелью Кейки батыра. С середины шестидесятых годов Шоптибай Байдиљдин начинал собирать сведения, опираясь на свидетельства живых еще тогда очевидцев исторических событий восстания 1916 года и гражданской войны. Долгие годы он собирал сведения, анализировал и сопоставлял со скудными историческими документами. Шоптибай Байдиљдин неоднократно принимал участие в историко – исследовательских экспедициях, объездил сотни километров по историческим местам не только Торғайского региона, но и соседнего Улытауского района Карагандинской области, изучая памятники истории. Свое видение жизни и деятельности Кейки батыра он изложил в одноименном литературном труде, который занял достойное место в литературном собрании сочинений об этой исторической личности.

**КЕЙКІ - БАТЫР
(НҮРМАҒАНБЕТ)
КӨКЕМБАЙҰЛЫ
1873 - 1923**

Кейкі батыр ескерткіші

Жасуландықтардың жемісті еңбектерінің бірі

Кейкі батыр ескерткішінің орнатылуы. Кейкі батырдың ескерткішін жасатып орнату «Қазақстан Аллюминийі» АҚ филиалы Торғай боксит кен басқармасының директоры Виктор Родиннің қолдауымен жүзеге асты.

Ескерткіштің авторы Әбілбек Ұзақов және баласы Сапарбек Ұзақов

Изваяние батыра

Бюст Кейки батыра установлен в Аркалыке по инициативе жасулановцев, благодаря финансовой поддержке директора филиала АО «Аллюминий Казахстана» ТБРУ Виктора Родина. Скульпторы - местные аркалыкские ваятели Абильбек Узакулы и его сын Сапарбек.

«Жасұлан» қорғауындағы жоба

2010 жылдың мамыр айында Арқалық қаласында Кейкі батыр мүсінін ашу рәсіміне арналған салтанатты шара өтті. Бұл оқиғаның бастауы «Жас - Ұлан» балалар мен жасөспірімдер орталығы жүзеге асыратын «Ауылым – алтын бесігім» тарихи-мәдени географиялық жобасымен байланысты. Бұл жоба Қостанай облысы әкімдігі Ішкі саясат басқармасының тапсырысымен жүзеге асты.

Аталмыш жоба аясында экспедициялар ұйымдастырылып, қорытындысы бойынша «Жас - Ұлан» мүшелері, балалар мен жасөспірімдер орталығының негізін қалаушы және төрайымы Елена Цвентух Торғай өңірінің тарихи және мәдени ескерткіштерінің және географиялық басқа да көрікті жерлерінің көрнекі каталогін жасады.

Экспедиция аясында және каталог жұмысын жүргізу барысында Кейкі батыр жайында да біраз мәлімет жиналды. Экспедиция мүшелері Кейкі батыр өміріне қатысты жерлерде болып, жергілікті азаматтардың әңгімелерін жазып алды. Нәтижесінде алған әсер және жиналған мәліметтер бойынша, тұлғаны мүсін өнерінде мәңгі есте қалдыру ойы тұды. Ойлаған іс «Қазақстан Аллюминийі» АҚ Торғай боксит кен басқармасының басшысы Виктор Родиннің арқасында жүзеге асты. Ол Елена Цвентухтың бастамасына қолдау көрсетіп, жобаға демеушілік жасады. Ал мүсінді жасау жергілікті мүсінші Әбілбек Ұзақұлына тапсырылды.

Проект под эгидой «Жас улан»

В мае 2010 года в Аркалыке в центре города состоялась торжественная церемония открытия бюста Кейки батыра. Истоки этого события имеют непосредственное отношение к уникальному историко – культурному и географическому проекту «Аулым – алтын бесігім», реализуемый ОО «Городская детско – юношеская организация «Жас - Улан». Этот проект был реализован по заказу Управления внутренней политики акимата Костанайской области.

В рамках этого проекта были организованы ряд экспедиций, по итогам которых члены «Жас - Улан» во главе с создателем и председателем детско – юношеской организации Еленой Цвентух составили иллюстрированный каталог исторических и культурных памятников Торгайского региона, а также географических и иных достопримечательностей.

В ходе экспедиций и работы над каталогом было, в том числе, собрано немало сведений о Кейки батыре. Члены экспедиции посетили места, связанные с его жизнью, записали рассказы аксакалов, предания о Кейки батыре и, под впечатлением, собранных сведений, загорелись идеей увековечить в скульптуре образ выдающейся личности.

Реализовать задуманное удалось благодаря директору филиала АО «Алюминий Казахстана» Торгайского бокситового рудоуправления Виктору Родину. Он, откликнувшись на инициативу Елены Цвентух, выступил спонсором проекта. А изготовление скульптуры было доверено местному скульптору Абилбеку Узакову.

Кейкі батырдың алып кесенесі

Кейкі батырдың денесі әйгілі сәулетші Бек Ибраевтың жобасы бойынша жасалған кесенеге жерленді. Бұл кесене Қызылорда облысы шеберлерінің қолымен тұрғызылды. Құрылыс ежелгі шеберлердің озық әдістерімен жасалды. Жоба халық қолдауымен жүзеге асты. Орындаушы «Алюминқұрылыс» ЖШС. Қаржылай көмекті Еуразиялық топ көрсетті

Величественный мавзолей Кейки батыра

Останки великого батыра нашли последнее пристанище под сводами величественного мавзолея, сооруженного по проекту известного архитектора Бека Ибраева. Это сооружение было воздвигнуто руками мастеров Кызылординской области. Строительство выполнено по уникальному рецепту древних мастеров. Проект осуществлен при поддержке народа. Исполнитель - ТОО «Алюминстрой»
Финансовую помощь оказала Евразийская группа

Кейкі батырдың алып кесенесі

Мемлекет деңгейіндегі қолдаумен тұрғызылған сәулетті алып кесене ішіне 1916 жылғы Торғай даласындағы Ұлт - Азаттық көтерілістің хас батыры Кейкі (Нұрмағанбет) Көкенбайұлының, інісі Шұбар (Ермағанбет) Көкенбайұлының, Кейкінің әйелі Ақжан сұлу Байшорақызының денесі мәңгілікке тұрақтады. Сән - салтанаты жарасқан еңселі, парасатты, батырға арналған кесене жобасын Алматылық атақты сәулетші Бек Ыбыраев жасаған. Аса күрделі құрылысты Қызылорда облысы, Арал ауданы шеберлері ертедегі қазақ шеберлері әдісімен цементке сарысу қосу арқылы қалап шықты. Сарысу қосып қалау өте берік әрі мәңгілікке сақталады. Құрылыстың қажетті жұмыстарын Арқалық қаласындағы Абай Мұқанов басқаратын «Алюминқұрылыс» ЖШС жүргізді.

Мавзолей Кейкі батыра

Мавзолей Кейкі батыра, безусловно, станет местом паломничества для тысяч людей. Под его сводами обретут покой останки батыра, а также его младшего брата Шубара (Ермағанбет) Көкенбайұлы, супруги Ақжан, которые были зверски убиты красноармейцами вместе с Кейкі батыром. Мавзолей расположен вдоль трассы Арқалық - Торғай, в 68 километрах от Арқалыка. Он своеобразный памятник Кейкі (Нұрмағанбет) Көкенбайұлы, чье имя вписанно золотыми буквами в анналы истории. Кейкі батыр олицетворяет собой преданность идеалам свободы и патриотизма, верности долгу и служения народу. Мавзолей Кейкі батыру заслуживает стать визитной карточкой Торғайской региона, как одна из достопримечательностей и сакральных мест.

Заказчик: ГУ «Отдел внутренней политики
акимата города Аркалыка»

Исполнитель: Общественное объединение
«Аркалыкская городская
детско - юношеская организация
«Жас-Улан»

Авторы: Байдильдин Шоптибай
Айтмагамбетов Арыстан
Баймаганбетова Армангуль

